

Ljubljana, 10. 6. 1929

AKADEMSKI PEVSKI ZBOR
V LJUBLJANI

KONCERT

V PROSLAVO DESETLETNICE
»UNIVERZE KRALJA ALEKSANDRA I.«
V LJUBLJANI

SODELUJEJO:

ANICA MEZETOVA, SOPRAN — MARIJAN RUS, BAS — PAVEL
SIVIC, PIANIST — GOJENCI „DRŽAVNEGA KONSERVATORIJA“
V LJUBLJANI — „AKADEMSKI PEVSKI ZBOR“ IZ LJUBLJANE
POD VODSTVOM SVOJEGA ZBOROVODJE FRANCETA MAROLTA

SPORED:

1. *Emil Adamič*: Zdravica (»Zveza slov. pev. zborov«)
2. *Oskar Dev*: Kvišku plava (»Novi Akordi« 1910)
3. *Josip Pavčič*: Pesem o kapitanu (»Zbori« 1929)
Poje moški zbor A. P. Z.
4. *Anton Lajovic*: Begunka pri zibeli (»Nova muzika« I./1.)
5. *Slavko Osterc*: Štiri belokranjske (»Pavel Debevec«, Praga)
Poje A. Mezetova, spremlja P. Šivic.
6. *Anton Lajovic*: Breza in hrast (»Glasbena Matica«)
Poje moški zbor A. P. Z.
7. *Stanko Premrl*: Beg (»Božične skrivnosti« 1928)
8. *Stanko Premrl*: Skrivnosti (»Božične skrivnosti« 1928)
9. *Slavko Osterc*: Solnce v zavesah (»Nova muzika« I./2.)
Poje M. Rus, spremlja P. Šivic
10. *Emil Adamič*: Kadar vstanemo (»Glasbena Matica«)
11. *Emil Adamič*: Napitnica (»Glasbena Matica«)
Poje moški zbor A. P. Z.

O D M O R

12. *Janko Ravnik*: Kam si šla? (»Zbori«)
 13. *Janko Ravnik*: Solnce v zenitu (»Zbori«)
Poje moški zbor A. P. Z.
 14. *Marij Kogoj*: Otožnost
 15. *Vilko Ukmar*: Pesem
 16. *Marij Kogoj*: Vera
- (rokopisi)
- Poje A. Mezetova, spremlja P. Šivic*
17. *Marij Kogoj*: Narodna (rokopis)
 18. *Marij Kogoj*: Rekviem (rokopis)
Poje moški zbor A. P. Z.
 19. *Marij Kogoj*: Oh, ne verjemi
 20. *Vilko Ukmar*: Melanholiija
 21. *Vilko Ukmar*: Starka za vasjo
- (rokopisi)
- Poje M. Rus, spremlja P. Šivic*
- Priredili:* Anonimne (ljudske) pesmi:
22. *Marko Bajuk*: Srce je žalostno (»Zbirka slov. nar. pes.« IV.)
 23. *France Marolt*: Jaz 'mam pa konj'ča (»Zbori«)
 24. *Oskar Dev*: Marija in mlinar (»Sl. nar. p. s Koroškega«)
 25. *Oskar Dev*: Flosarska (»Slov. narodne pesmi« I.)

1. Zdravica.

Simon Jenko (»Pesmi«, II).

Komur mar za reč je našo,
dvigni se, pa primi čašo!
Od navdušenja razvneti
to zdravico čemo peti:
zemlja naša,
ta-le čaša
je nalita
tebi v čast!
Bog te brani,
da častita,
ponosita
nam boš last!

2. Kvišku plava...

Oton Župančič (»Čez plan«).

Kvišku plava moje hrepenenje
sredi polnoči.
Zvezda zlata seva na lazurju —
zvezda ta si ti.

Ne usliši me! Ne padi k meni!
Moja mlada moč
naj razvije, naj razmahne krila,
naj preмага noč.

3. Pesem o kapitanu.

Oton Župančič (»Čaša opojnosti«).

Slušaj pesem, draga moja,
zložil jo je fant vesel,
zložil jo je pustni torek,
pepelnično sredo pel.

»Kapitan je barko vodil
sredi sivega morja,
kapitana za nos vodila,

kapitana za nos vodila
mlada njegova gospa
kraj morja.«

Slušaj pesem, draga moja,
zložil jo je fant vesel,
zložil jo je pustni torek,
pepelnično sredo pel.

4. Begunka pri zibelki.

Oton Župančič (»V zarje Vidovec«).

Jezušček med trtami,
Jezušček med oljkami,
ziblje ga Marija...
Zlata pala je stezà
preko polja ravnega,
dete, pojva k njima.

Kdo sva tujca in odkod?
k Jezusu na božjo pot
greva spreko Soče,
in k Mariji greva, z Brd
izpod oljk in izmed trt
romarja brez kočè.

K meni, k meni romarja!
Kar iskala, sta našla:
Jezusa, Marijo,
v Betlehemu sredi trt,
sredi oljk kot sredi Brd
tiho domačijo.

K meni, k meni, romarja!
Kar iskala, sta našla:
bomo skup živeli,
bomo skupaj sanjali,
zibelke poganjali,
si o domu peli...

Mati božja objema me,
Jezušček prižema te —
joj, saj smo si znanci:
midva z Brd, in onadva
s Svete gore sta doma,
z doma vsi pregnanci.

5. Štiri belokranjske.

(Čebularjeva zbirka anonimnih »Uspavanke«.)

Tutanina, ni-na-na,
naš'ga mal'ga ni doma!
Kam pa je šel?
Na Pako po srako.
Kaj bo sraka stražila?
Škornjice bo snažila!

Ajčenina, ajčenina,
bomo klali petelina.
Tebi dali kožo,
Matetu pa rožo.

Ač, ač, ač,
naše dete nima hlač!
Ima nekakove bégzove,
i te niso njégove.
Ač, ač, ač,
našemu detetu šibo i kor'bač,
zibarici jajce i kolač.
Katarina, Barbara,
kak' si duma varvala?
'Cibka ti je vkradena,
v Beli peči pečena,
v Črni gori jedena!

6. Breza in hrast.

Oton Župančič (»Ciciban«.)

Breza, breza tenkolaska,
kdo lasé ti razčesava,
da stojé ti tak lepó?
Ali mati, ali sestra,
ali vila iz goščav?

Niti mati, niti sestra,
niti vila iz goščav,
tihí dežek opoldanji,
lahni veter iz daljav. —

Hrast, hrast kodrogrivec,
kdo lasé ti goste mrši,
da so kuštravi tako?
Ali mačeha hudobna,
ali sto sovražnikov?

Niti mačeha hudobna,
niti sto sovražnikov,
mršijo mi jih viharji
sred noči o polnoči.

7. Beg.

Vital Vodušek (»Pesmic« — Božič).

Kadar je v duši mraz in temno,
Marija Jezuščka skrije —
in naši angeli jokajo,
pa si zastró očesca z dlanmi,
ker ni Jezusa in Marije.

Jezušček, naj ne bo nikdar mraz
in temno, temno v naših dušah.

Jezušček, nikdar ne zbeži od nas!

8. Skrivnosti.

Vital Vodušek (»Pesmic« — Božič).

Pa povejte, zakaj še modrost
svetih treh kraljev bi ne prišla
v rožni venec kot peta skrivnost?
Kaj se le vsak moji misli smehlja:
kako modrost gre v božični čas!

O, sveti trije kralji so učeni možje,
pa ima vsak otroški obraz,
pa ima vsak domače ime:

Gašpar, Miha, Boltažar.
Sveti trije kralji so bogati ljudje,
vendar so njihov najlepši dar
otroške molitve, ki jih govore
malemu Jezusu, da je vesel.

Zame je ta božična modrost
pri rožnem vencu najlepši del,
čeprav je šele — šesta skrivnost.

9. Solnce v zavesah.

Mirko Pretnar (»Pristane«.)

O vem:
še preden se dan skloni v večer
in večer zavije v noč,
bomo hodili kakor nekoč

tuji in mračni in mrki vsi,
mi bratje in sestre v Gospodu.

Ali ta dan se ne skloni v večer
in večer se ne zavije v noč.

10. Kadar vstanemo ...

Stanko Kosovel (»Lj. Zvon«, 1919).

Kadar kriknemo, kadar vstanemo,
kadar iz robstva jeklenega planemo,
kadar spet ustnice sinje zardijo,
napete vzdrhté —
gorjé, gorjé!...
Kadar žene gladne zajokajo,
kadar otroci prezeblji zastokajo

in bolečine do smrti razpasejo se,
zaskelé —
gorjé, gorjé!...
Kadar dorasli zanamci spoznajo
našo usodo in bruhnejo v vstajo,
kadar pesti zavilhté se, in v prsih
strasti zaplamté —
gorjé, gorjé!...

11. Napitnica.

Cvetko Golar (»Poletno klasje«, VI).

Iz ljubezni in trpljenja
nam svoboda je rojena
in s krvjo je poškrapljena
in še z grobom se ne jenja.

Svete so nje bolečine
kakor Jezusove rane —
v čase sijajo neznane
k zvezdnim gajem iz temine.

Ker velika zora vstaja
in je plodna njiva naša,
vsem velja naj ta-le čaša,
ki spoznanje jih navdaja.

S trnjem venčana, edina —
sveto se ji poklonimo,
s čistim srcem ji napijmo:
Bodi slavna, domovina!

12. Kam si šla?

Cvetko Golar (»Poletno klasje«, VI).

Kam si šla, mladost ti moja,
kakor solnce za goró?
Hladna je večerna zarja,
in neskončna noč za njo.

Jaz pa pojdem na plesišče,
dekle moje, le z menoj!

Polko godci zaigrajo,
oj, to plesal bi s teboj

vse do jutra, vse do solncea
ljubil, rajal kot vihar
in ugasnil v divji strasti
kot ugasne bliska žar.

13. Solnce v zenitu.

Cvetko Golar (»Njiva zori«).

Cvete sinja rž, blešči se njiva,
v zlati sapi klasje se preliva —
val na val čez polje se podi,
bliskajo zelene se oči.

Naj se duša potopi v to morje,
z žarki svojimi vso plan razorje.

bajko naših polj popije naj,
z njimi zaživi naj vekomaj!

Solnce mi v zenitu je vzkípelo,
jaz grem žet, o velik je dan!
Jasna luč, življenje ni zaman
v prsih, v srcu mojem zagorelo.

14. Otožnost.

J. Murn-Aleksandrov (»Pesmi in romances«, I).

Koliko je rožic sred poljá,
ali zame ni nobene —
koliko je misli sred srcá,
a vesele niti ene —

Radost šla je, a prišla
žalost in vse njene hčere:
trpkost, zlost et cetera,
pa — zamera vrh zamere!

15. Pesem.

Srečko Kosovel (»Pesmi«, I).

Slavček med trnjem
se je zganil
in zapel;
bel cvet divje rože
je zakrvavel...
Trnje zori
sredi belih puščav.

Kot kaplje krvi
dozoreva mu plod,
na belem groblju
kraških planjav —
tam bo moj kot.

16. Vera.

Fritz Lienhard — B. Vidovič.

Kakor cvetica v milini noči,
ki luna me hrani in rosa poji,
rastem iz zemlje k tebi tja v nebo,
ki si me vsadil v njo.

Tvoja vigred vabi, noč tvoja rosi,
tvoj razsaja nad mano in poje vihar,
stori z menoj, kar se tebi zdi,
jaz tvoja sem bil, ti moj vrtnar.

17. Narodna.

Cvetko Golar (»Iz bosanskega perivoja«).

Peljemo devojko s kraljevega dvora,
smeje se in jo pozdravlja zlata gora,
s kraljevega dvora, s pisanega grada,
smeje se in jo pozdravlja zarja
mlada.

Vitka je, visoka kot konoplja v polju,
belega obrazka je — labudka snežna,
ustna ji žaré kot jagoda rdeča,
vedro njeno čelo vedno je veselo,
tanko grlo ti ima kot golobica,
sladko poje, žvrgoli kot lastavica.

18. Rekvjem.

Fran Albrecht (»Mysteria dolorosa«).

Visoko iz lin
zvoni žalovanje
iz bronastih src
zvonov togovanje.
Brezčuten in krut
preko nas plove čas,

njega črna perot
udarja ob nas.
Zvonovi pojó, zvonovi pojó,
glasovi črni ob srca bijó:
»Kam naša gre pot,
razodeni, Gospod!«

19. Ah, ne verjemi...

Ivan Cankar (»Erotika«, I).

Ah, ne verjemi, da te ne ljubim,
jaz plakam po tebi.
Ah, v tej samoti, v tej žalosti svoji
kličem te k sebi.
Noč se je temna nad mano zgrnila,
roke moje uklenila,

duši je moji ugrabila krila.
Pridi k meni, vrata od ječe moje
odkleni,
roke ljubeča krog vrata mi deni,
daj mi tolažbe, Anica.

20. Melanholija.

Srečko Kosovel (»Pesmi«, I).

V sobo bi se zaprl,
oj zaprl,
da bi umrl,
oj umrl.

V tesni sobi bi umrl,
moj brat.
Ah, kaj meni svet,
in kaj pomlad!

21. Starka za vasjo.

Srečko Kosovel (»Pesmi«, II).

Lačni otroci ležijo na senu,
burja vihra skozi lino
pod nizkim, sivim čelom hiše —
noč je pokrila ravnino.

Drugi sanja: krompirček v oblici
mrzle ročice ogreje.
Tiho stopa za hišami
in se ledeno zasmeje.

Mali sanja: droben krompirček,
ne eden — polna skleda.
Tiho stopa za temno vasjo
raztrgana sivka Beda.

Tretji, četrti in peti in vsi —
tisoč in več — jaz ne morem spati.
Ničesar nimam in vendar mislim:
vse, o vse bi vam moral dati.

22. Ljudske (anonimne) pesmi:

(Po Karel Strekljevi zbirki: »Slovenske narodne pesmi«.)

Srce je žalostno.

Srce je žalostno, močno je ranjeno,
močno je ranjeno, moglo bo vmret'.

Bog pa je Stvarnik moj, vstvaril me
je na svet',
Bog pa mi daj še to noč preživet'.

Angelček varih moj, varuj me še
nocoj,
varuj me še nocoj, angelček moj!

Jaz 'mam pa konj'ča.

Jaz 'mam pa konj'ča bistrega,
drevi pa v ves pojezdím ga,
:/ titralala, tralala, tralala /:...

Čez tri dolé, čez tri vode,
čez tri pvanince plajberške :/ ... /:

Konjič pred durce pribeži,
dekle pa se hor zbudi. :/ ... /:

Konju je dala šop sena,
meni pa poljubca dva. :/ ... /:

Konj'ča je dala v štalico,
mene pa v belo kamrico,
titralala, tralala, tralalala ...

Marija in mlinar.

Marija se vzigne noj mi gre
raz vaško stran na Štajersko.
:/ Marija, Marija, Marija sedem
žavosti. /:

Perpel' me mlinar za božji lon,
za božji lon al' sveti raj — :/ ... /:

Pelam te za svjetle' tolare,
za ruse zvate rumene — :/ ... /:

Marija se vzigne noj mi gre,
mi gre v sivne vode — :/ ... /:

Pred njo se voda razklanjava,
za njo se voda skljepava — :/ ... /:

Marija sred' vode obstoji,
mlinarja šiša že hori. —
Marija, Marija, Marija sedem
žavosti. —

Flosarska.

Hit! Hit!
Hiti le trte vit, sneg se že z'lo tali,
voda s planine nam jaderno dol'
sverši.

Bomo zvezali, urno peljali,
bratec, le hit!

Glej! Glej!
Vezovnik 'zdelan, glej, riv'c že na
viš moli,
flosarski stol se na fazah že košati.
Deske so suhe ko zimske muhe,
le trte dej!

Čuj! Čuj!
Ti le klopnice in strópnice proč
odštej,
jaz bom dvanajš'ce in late podrgnil
zdej.

Trame in lese, te kar ponese,
le kar osnuj!

Jur! Jur!
Zdaj le odrini, kak' olje bo smučalo,
da le kje sprednik opiknil na kleč
ne bo.

Zadnik zaviraj, dobro upiraj,
humplaj po žnur!

Dost! Dost!
Jedli in pili zadosti smo že na flos',
Jurko na prvega, ti si mu najbolj
kos.

Jož' naj bo zadi, se šele vadi,
mlata je kost!

Zdaj! Zdaj!
Žegen šentjanžov, zdravica naj vsem
velja,
sveti Miklavž nam na vodi pomoč
naj da.

Ukali, peli bomo veseli,
le brž naprej!

STILNA ANALIZA PROGRAMA.

Dr. Stanko Vurnik.

Slovenci, najmanjši med jugoslovanskimi narodi, smo od nekdaj pripadali kulturnemu krogu južne srednje Evrope. Z alpskimi deželami vred smo do XVII. stoletja gravitirali k nemškonižozemski vplivni sferi, za baroka in v XVIII. stoletju k italijanski, poslej zopet k nemški, deloma češki in francoski kulturi. V zgodovini glasbe imamo zaznamovati delo našega rojaka Jakoba Gallusa v XVI. stoletju, ki je evropskega pomena.

Preteklo stoletje je pokazalo prve uspehe na polju kulturnega osamosvojevanja Slovencev, in po prevratu, ko smo se ujedinili s Hrvati in Srbi v samostojno državo, je to delo znatno napredovalo. Tedaj smo dobili svojo opero in konservatorij, svojo lastno, čeprav majhno operno in simfonično literaturo, najbolj pa je v naših majhnih razmerah cvetela vokalna produkcija in naše zbrsko petje.

Če bi hoteli na kratko označiti pota naše glasbene produkcije od leta 1900 do danes, bi rekli, da se je pri nas nekako do vojne gojila impresionistična glasba, med vojno in prva leta po vojni ekspresionizem, zadnja leta pa doznavamo pojave čiste glasbe in linearne polifonije.

Program »Akademskega pevskega zbor« iz Ljubljane je sestavljen tako, da nudi v bistvu točen pregled in označbo stanja našega glasbenega razvoja zadnjih trideset let moderne.

Skladatelja Dev in Pavčič pripadata še starejši struji, ki je impresionizmu pripravljala pot; Škerjanc, Ravnik, Premrl, zlasti pa najmarkantnejši med njimi, Lajovic, pa so nam ustvarili krepko moderno, ki stremi k rafinirano harmoniko za čuvstvenimi, občutenjskimi (Stimmungs-) in slikajočimi učinki. Lajovic, naš »novator« izza početkov našega stoletja, je drzen harmonik, plastičen slikar; Ravnik s podobnimi sredstvi subtilen lirik-poet; Premrl pa zastopnik naivne, globoko religiozne lirike. Korak dalje je storil v razvoju glasbenega stvarjanja najplodovitejši naš zbrski komponist Emil Adamič, ki dosega s svojim linearno izraznim slogom in karakteristično uporabo disonanc že ekspresionizem. Isto smer zasleduje stilno naprednejši Kogoj, rahlo vplivan po Schönbergovi šoli, samorasla močna osebnost, ki očituje izviren izrazno silen polimelodičen in politonalen slog. Zadnja leta opazamo novo smer čisto linearne tvornosti, ki ji je akordika le drugovrstnega pomena, bistvo pa melodično-linearni zapletljaji v polifono-kontrapunktičnem zmislu. Adamič, ki že od prevrata sem nagiba k linearnosti, je dosegel v novejšem času nov madrigalen slog, naša najmlajša sodobnika pa, Osterc in Ukmar, kažeta v poslednjih delih sledi novorealistične smeri, ki ji prednjači v podobnem zmislu s primitivno linearno idealistiko moderni ruski genij Stravinski. Ta smer je pognala nemalo radi neumornega Osterčevega pedagoško-kompozitorskega delovanja med Slovenci prve kali in je po svojem absolutno neromantičnem nastroju resnično zrcalo današnje dobe.

V gornjem odstavku sem hotel v kratkih potezah očrtati razvoj in karakteristiko slovenske moderne glasbe. Povečini se sklada ta naš razvoj z onim razvojem, ki ga nudi muzikalni pokret Evrope. Vendar čutimo v tej slovenski muziki, čeravno je hodila povečini v šolo pri Nemcih, določno, posebno slovansko noto, ki jo karakterizirajo izrazno globoko občutna, dostikrat bolešno-trpka sentimentalnost ter živobarvna, življenja polna, prečerna harmonika, ki je tudi za našo ljudsko pesem tako značilna. Nekaj cvetov iz našega folklorističnega vrta izpopolnjuje ob sklepu zamisel sporeda.